

JUSTIITSMINISTEERIUM

Riigikohus
info@riigikohus.ee
Lossi 17
50093, Tartu

Teie 06.12.2022
Meie 09.01.2023

nr 5-22-12/3
nr 10-3/8443

Justiitsministri arvamus põhiseaduslikkuse järelvalve asjas nr 5-22-12

Käesolevaga edastan arvamuse põhiseaduslikkuse järelvalve asjas nr 5-22-12.

I Asjaolud

Tallinna Halduskohus tunnistas 07.11.2022 otsusega haldusasjas nr 3-21-2347 põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata kohtute seaduse (KS) § 132⁷ lg 2 osas, milles see välistab jooksva aasta palga alusel arvutatud pensioni indekseerimise.

Riigikohus palus justiitsministril esitada KS § 132⁷ lg 2 põhiseaduspärasuse kohta arvamus.

II Taotluse lubatavus

Põhiseaduse § 15 lg 1 ja põhiseaduslikkuse järelvalve kohtumenetluse seaduse § 9 lg 1 kohaselt on konkreetse normikontrolli taotlus lubatav juhul, kui norm, mille põhiseaduspärasuse kontrolli põhiseaduslikkuse järelvalve kohtult taotletakse, on kohtuasja lahendamisel asjasse puutuv. Normi asjasse puutuvuse hindamisel peab lähtuma sellest, kas see kuulub kohtuasjas kohaldamisele või mitte. Norm peab seejuures olema kohtuasja lahendamisel otsustava tähtsusega. Norm on otsustava tähtsusega siis, kui kohus peaks asja lahendades normi põhiseadusvastasuse korral otsustama teisiti kui normi põhiseaduspärasuse korral.

Justiitsministeerium on varasemalt haldusasja nr 3-21-2347 menetluses väljendanud seisukohta, et vaidlusalust normi on võimalik tõlgendada viisil, mis ei sea perioodil 01.01 kuni 31.03 pensioneerunud kohtunikke võrreldes perioodil 01.04 kuni 31.12 pensioneerunud kohtunikega halvemasse olukorda.

Kohtunikupensioni indekseerimine on võrdväärne kohtunikupalga indekseerimisega ning indekseerimise järgselt peaksid pensioneerunud kohtunikud saama pensioni 75% töötavate kohtunike palgast. Arvestades seda, et KS § 132⁷ asub rakendussätete peatükis ning lähtudes seaduseelnõu 279 SE teise lugemise seletuskirjast, tuleks sätet tõlgendada selliselt, et tingimus, mille kohaselt jooksva aasta palga alusel määratud pensione jooksval aastal ei indekseerita, kehtib üksnes 2013. aasta kohta. Kuna kõnesolevas eelnõus sisalduv kohtunikupensioni regulatsioon jõustus 01.07.2013, siis ei olnud võimalik 2013. aastal määratud pensioni enam indekseerida ja esimene kohtunikupensioni indekseerimine sai toimuda 01.04.2014. Sätte sellist tõlgendust toetab ka käesolevalt Riigikogu menetluses olev kohtute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 633 SE, millega kavandatakse KS § 132⁷ lg-st 2 jätta välja sõnad „välja arvatud jooksva aasta palga alusel arvutatud pension,“. Muudatust kavandatakse, et muuta sätte selgemaks. Eelnõu seletuskirja kohaselt praktika, mille kohaselt satuvad sama aasta esimesel kolmel kuul pensionile siirdunud kohtunikud halvemasse olukorda kui ülejäänud sama aasta jooksul pensionile siirdunud kohtunikud, ei ole kooskõlas seadusandja tahtega.

Kuivõrd normi on võimalik tõlgendada nii, et see lubab pärast 2014. aastat ka pensioneerumise aastal pensioni indekseerimist, ei tooks normi kehtetus kaasa kaebuse osas teistsuguse otsuse tegemist, mistõttu ei pea ma taotlust lubatavaks.

III Vaidlustatud sätte

Halduskohtu poolt põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistatud norm allajoonitult ehk KS § 132⁷ lg 2 osas, milles see välistab jooksva aasta palga alusel arvutatud pensioni indekseerimise:

„§ 132⁷. Kohtunikupensioni määramine ning maksmine

(2) Kohtunikupension, välja arvatud jooksva aasta palga alusel arvutatud pension, indekseeritakse iga aasta 1. aprilliks kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse §-s 21 nimetatud kõrgeima palgamäära indeksiga.“

IV Vaidlustatud sätte kooskõla põhiseadusega

Juhul, kui Riigikohus peab taotlust lubatavaks ehk leiab, et kohtute seaduse § 132⁷ lg 2 keelab jooksval aastal indekseerida kohtunikupensione, mis on määratud perioodil 01.01 kuni 31.03 ja arvutatud pensioni määramise aastal kehtiva kohtuniku ametipalga alusel, on norm vastuolus võrdse kohtlemise kohustusega.

Halduskohus on seisukohal, et kohtute seaduse § 132⁷ lg 2 riivab isikute võrdsuspõhiõigust ja omandiõigust osas, milles see välistab jooksva aasta palga alusel arvutatud pensioni indekseerimise, kuivõrd seeläbi koheldakse võrreldes aasta viimase 9 kuu jooksul pensioneervate isikutega põhjendamatult halvemini isikuid, kes pensioneervavad järgmise aasta esimese 3 kuu jooksul, kuivõrd viimaste pension on vaatamata ühesugusele põhipalgale pensioneervumisel jooksval aastal indekseerimise piirangu tõttu väiksem kui esimeste oma ega ole tegelikkuses 75% põhipalgast.

Seletuskirjast nähtub, et selline regulatsioon kehtestati, et vältida alles muudetud ametipalgast lähtudes arvutatud pensioni indekseerimine, kuna seda ei peetud õiglaseks. Samas ei ole aga põhjendatud selle regulatsiooni eeldus, et enne kohtunikupensioni määramist on toimunud kohtuniku ametipalga tõus. Üldjuhul muudetakse kohtunike ametipalkasid just 01.04 indekseerimisega. Haldusasi, mille lahendamisel KS § 132⁷ lg 2 põhiseaduspärasuse küsimus tõusetus, on seotud kohtunikuga, kes pensioneerus 01.01.2021. Tema ja perioodil 01.04.-31.12.2020 pensionile jäänud kohtunike pension oli määratud sama ametipalga alusel ning ka nende töö- ja palgatingimused olid samasugused. Seega ei esine põhjuseid nende erinevaks kohtlemiseks pensioni indekseerimisel. Nõustun siinkohal halduskohtuga, et kui seadusandja eesmärgiks oli vältida alles muudetud ametipalgast lähtudes arvutatud pensioni indekseerimine, tulnuks indekseerimise välistus sätestada konkreetse olukorra suhtes, mitte kõigile aasta I kvartalis pensioneervate kohtunike suhtes olenemata sellest, kas nende pension on arvutatud alles muudetud ametipalgast lähtudes või mitte.

Kokkuvõttes puudub selliseks ebavõrdseks kohtlemiseks põhjus, millest tulenevalt saaks asuda seisukohale, et selline kohtlemine on otstarbekas ja proportsionaalne. Niisiis leian, et juhul, kui Riigikohus peab taotlust lubatavaks, on KS §132⁷ lg 2 osas, milles see välistab jooksva aasta palga alusel arvutatud pensioni indekseerimise, põhiseadusega vastuolus.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lea Danilson-Järg
Minister

Kristi Kool
Kristi.Kool@just.ee